

Посулли де розміщені Чорнобаївський район Черкаської області та Глобинський район Полтавської області, школа співпрацює з Устимівською дослідною станцією рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва УААН.

З 2008 року досліджується стійкість пасльонових культур до колорадського жука. Вивчається 70 зразків овочевих культур і картоплі отриманих з Устимівської ДСР. Подібні дослідження дозволять уточнити видову харчової спеціалізації жука та оцінити його реальну і потенціальну небезпеку для різних видів пасльонових рослин і одночасно виявити джерела стійкості до шкідника серед рослинних ресурсів.

Рослини вирощувалися без проведення хімічного обробітку. Оцінка проводилась шляхом обстеження зразків, що вивчалися за 4 показниками заселення і пошкодження рослин шкідником:

- 1-середня чисельність жуків, що перезимували (екз. на 1 рослину);
- 2-середнє число кладок яєць (на 1 рослину);
- 3-середнє число личинок III-IV віку (на 1 рослину);
- 4-середній бал пошкодження листової поверхні.

Довгий час баклажан вважався безумовно сприятливою і сильно пошкоджуваною кормовою рослиною нарівні з культурною картоплею, а томат несприятливою. Проте нами відмічена широка варіація виживання личинок на різних сортах цих рослин: на баклажанах Донской-14, Длинный фиолетовый 239 та ін.-40-65%; Алмаз, Деликатес - 5-20%; на помідорах Чайка, Котыгорошко, Хабаровский розовый та ін. - 0-6%; Бородинский ранний, Белый налив, Гранд - 9-22%; Атма, Дружба, Любимий, Ouson, Nemadae - 25-40%. Очевидно у баклажана, як і у картоплі, є генетичні ресурси для селекції на стійкість до колорадського жука. В той же час жук реально небезпечний і для помідорів, так як володіє відповідним адаптивним потенціалом на популяційному рівні.

УДК 581. 1. 036. 5: 581. 46: 632. 23: 631. 526. 32

Шкіндер-Барміна А.М.

Інститут зрошуваного садівництва ім.М.Ф.Сидоренка УААН

МОРОЗОСТІЙКІСТЬ МАТОЧОК НОВИХ СОРТІВ ВИШНІ

Вишня має достатньо високу адаптивність, вона невибаглива до ґрунтових умов і тому набула поширення по всій території України. Це найбільш морозостійка кісточкова плодова порода: за морозостійкістю вона поступається лише яблуні. Оскільки період плодоношення цієї породи вимірюється десятиліттями, особливо велику роль мають адаптивні якості сорту в умовах змін клімату. Нестабільність погодних умов, різкі коливання температури в останні роки негативно впливають на стан та продуктивність насаджень.

Серед складових стійкості сортів до абіотичних стресів є стійкість до весняних заморозків. Підмерзання квіткових бруньок та молоді зав'язі вишні спричиняють приморозки інтенсивністю до мінус 5 °С, які спостерігаються один раз у 5-10 років і мають місце після початку вегетації (Онишук І.С.,

Сергеев В.Ф., Одинцова В.А., 1997). При цьому разом із сортом має значення фаза, в якій знаходилися генеративні утворення. У період цвітіння вишні критичною температурою для квіток, на думку багатьох дослідників (Кібардін Е.Р., 1975; Єнікеев Х.К., 1975; Юшев А.А., 1985), є температура мінус 2...-2,2 °С. За їх даними, бутони пошкоджуються при мінус 4...-5 °С, квітки – при мінус 0,6...-2,2 °С, а зав'язі – при температурі мінус 1...-1,1 °С. У таких випадках у квітках пошкоджується найменш зимостійка частина – приймочка маточки і при ступені цвітіння дерев на 4 – 5 бали плоди не зав'язуються.

В Україні заходи захисту дерев кісточкових культур від приморозків не застосовують або застосовують неефективно, а найбільш ефективний захід захисту – дощування – впроваджують дуже повільно, тому вивчення морозостійкості маточок нових сортів вишні селекції ІЗС ім.М.Ф.Сидоренка УААН є актуальним питанням.

Дослідження проводилися протягом 2004-2009 років в умовах південного Степу України в насадженнях Державного підприємства дослідне господарство «Мелітопольське» ІЗС ім. М.Ф.Сидоренка УААН. Ґрунти темно-каштанові слабосолонцюваті, рік садіння – 2001, схема – 6 x 4 м, підщепа - сіянци вишні магалєбської. Робота виконувалася за «Методикою державного сортовипробування сільськогосподарських культур на придатність до поширення в Україні (плодові, ягідні, горіхоплідні, субтропічні, виноград та шовковиця)».

Об'єктами дослідження були інтродуковані сорти Гріот Подбельський, Жуковська, Любська та 37 сортів селекції ІЗС ім. М.Ф.Сидоренка УААН, серед яких 15 сортів занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні, а також 22 сорти, що проходять вивчення за методикою ДСВ: Взльот, Модниця, Рандеву, Амулет, Нарядна, Мелітопольська новинка, Гріот Туровцевої, Сіянець Туровцевої, Елегія, Каприз, Видумка, Вдохновеніє, Візаві, Фермерська, Мелітопольська пурпурна, Мелітопольська радість, Прізваніє, Вісниця, Експромт, Рассвет, Ізбранниця та Іскушеніє.

За період досліджень весняні заморозки спостерігалися у квітні 2004, 2007 та 2009 років. Так, у 2004 році генеративні утворення вивчених сортів вишні були у фазі відокремлення бутонів, коли приморозки до мінус 9-11 °С 4 квітня призвели до підмерзання маточок від 1,3 до 99,3%. Мінімальну кількість пошкоджених маточок (до 30%) зафіксовано у 25 сортів. Найменшим пошкодженням характеризувалися сорти Рассвет, Мелітопольська десертна, Візаві, Примітна, Амулет, Мелітопольська пурпурна, Нотка, Ізбранниця, Встреча, Рандеву, Експромт, Взгляд, Мелітопольська радість. У сортів Шалунья, Ігрушка, Жуковська, Відродження, Ранній десерт, Ожиданіє, Фермерська, Видумка, Любська, Сіянець Туровцевої, Взльот і Мелітопольська новинка кількість вимерзлих маточок становила до 60%, найбільше – у сортів Гріот мелітопольський (64,6%), Модниця (89,1) та Нарядна (99,3%).

Під час приморозків 2007 року (22 квітня) до мінус 4 °С генеративні утворення були в залежності від сорту у фазі відокремлення бутонів та пухкого бутона і підмерзання маточок склало від 1,2 до 90,0%. Найменше ушкодження (до 30%) відмічено в сортів, які складають групу із середнім та пізнім строками цвітіння: Жуковська, Спутниця, Взльот, Іскушеніє, Видумка, Вдохновеніє,

Ігрушка, Фермерська, Мелітопольська радість та інші, а найбільше – з ранніми строками: Амulet (90,0%), Ожиданіє (88,0), Модниця (73,2) і Воспомінаніє (71,7%).

Квітневі приморозки 2009 року були найбільш шкодочинними за період досліджень. Вони повторювалися 20 та з 22 по 24 квітня і були досить тривалими (розпочиналися приблизно опівночі). Мінімальна температура повітря в районі дослідної ділянки знижувалася до мінус 6 °С, а місцями сягала значення мінус 10 °С. У цей час генеративні утворення більшості сортів були в залежності від сорту у фазі відокремлення бутонів та пухкого бутона, а у сортів Мелітопольська десертна, Солідарність, Ізбранниця, Модниця, Примітна, Взгляд, Мелітопольська пурпурна, Мелітопольська новинка, Встреча, Ожиданіє, Нарядна, Рандеву, Прізваніє та Ранній десерт відмічено початок цвітіння і підмерзання маточок становило від 30,0 до 97,1%. Найменшим ушкодженням характеризувалися сорти: Фермерська (30,0%), Шалунья (30,6%), Вдохновеніє (31,0%), Видумка (33,9%), Візаві (37,9%). Підмерзання до 60% мали сорти Рассвет, Примітна, Встреча, Елегія, Ерудитка, Прізваніє, Воспомінаніє, Спутниця, Ігрушка, Відродженія, Взльот. У сортів Взгляд, Вісниця, Ожиданіє та Нарядна відмічено підмерзання маточок понад 90%.

У підсумку, за стійкістю маточок до весняних заморозків виділено сорти, занесені до Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні – Шалунья, Примітна, Встреча, Спутниця, а також перспективні сорти селекції інституту – Візаві, Фермерська, Видумка, Вдохновеніє.

УДК 633.63.631:631.531.1

Шутенко Т.О.*

Інститут цукрових буряків УААН

ЗБИРАННЯ НАСІННИКІВ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ ОДНОФАЗНИМ СПОСОБОМ

Вступ. Щорічно сільське господарство в різних районах країни отримує велику кількість ускладнень при збиранні ряду сільськогосподарських культур, в тому числі насіння, цукрових буряків через затримку в їх дозріванні, а також в зв'язку з наявністю на рослинах під час збирання значної кількості вологого насіння та великої зеленої маси листків та стебел. Це викликає необхідність проведення збирання простими машинами, а інколи і вручну з великими затратами робочої сили та втратами врожаю.

Тому, метою наших досліджень було вивчення найбільш ефективного способу збирання насіння цукрових буряків. А саме ефективність однофазного способу збирання з застосуванням десиканту гербіциду суцільної дії раундап (гліфосат).

Польові досліди та лабораторні дослідження проводились на Білоцерківській, Іванівській, Уладово-Люлинецькій дослідно-селекційних станціях Інституту цукрових буряків у 2002-2005 рр. Однорічні дані дослідів отримані на Верхняцькій дослідно-селекційній станції. Ефективність